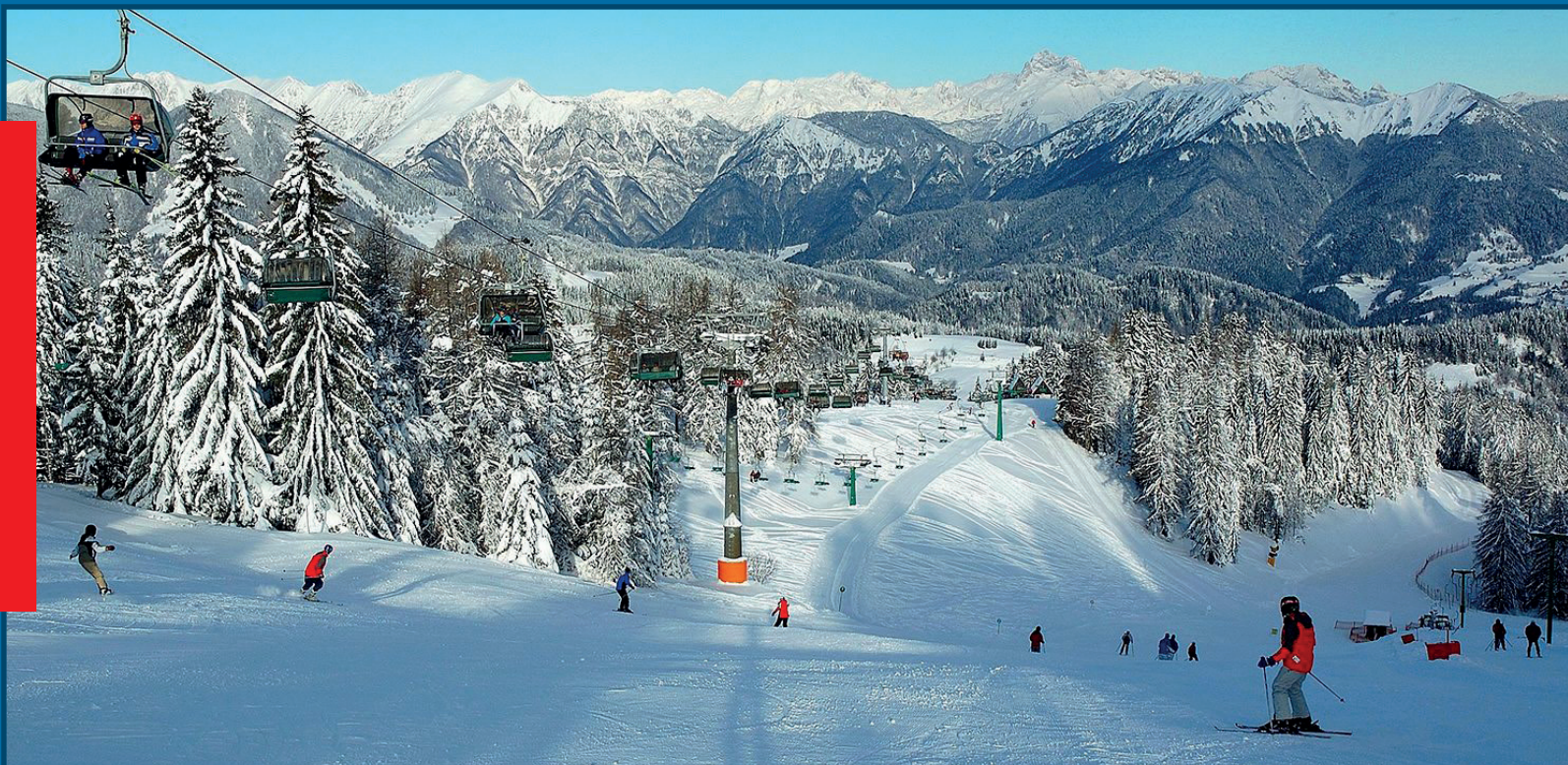

Na partizanske smučine

Spomin na vojno smučarsko olimpijado tradicionalno obeležujejo vsako zadnjo soboto v januarju, ko v Cerkno vabijo Partizanske smučine Cerkno '45

Ste vedeli, da je imela Slovenija edinstveno vojno smučarsko olimpijado v svetovnem merilu? Partizansko smučarsko tekmovanje v Cerknem je bil odmeven in enkraten športni dogodek, ki se ga je 20. in 21. januarja 1945 udeležilo več kot 40 partizanov, ki so tekmovali v vesleslalomu, patroljnem teku in skokih. Dogodek se je odvijal v osvobojenem partizanskem Cerknem, ki je bilo v času tekmovanja v krogu 80 kilometrov obdano s 15.000 pripadniki nemških in drugih sovražnih enot, tekmovanje pa si je kljub vsemu ogledalo več kot tisoč gledalcev. Spomin na ta

dogodek tradicionalno obeležujejo vsako zadnjo soboto v januarju, ko v Cerkno vabijo Partizanske smučine Cerkno '45. Tako bo tudi letos, zato si velja na koledarju obkrožiti soboto, 28. januarja.

Po kapitulaciji Italije se je na Cerkljanskem razmahnilo narodnoosvobodilno gibanje, ob koncu januarja leta 1945 pa so tam pripravili pravo partizansko zimsko olimpijado. Udeležilo se je več kot 40 partizanov, tovrstno smučarsko tekmovanje pa je bilo brez dvoma edinstveno v takratni okupirani Evropi. Prebivalstvo je bilo seveda pre-

senečeno, saj so mnogi takrat prvič videli skoke. Ob tem so angleška letala v Cerkno spuščala orožje in hrano. V tujini občudujejo pričevanja o tej edinstveni tekmi, o kateri v Sloveniji žal vemo veliko premalo. »Nikjer drugje na svetu nikoli in nikdar ni bilo takšnega tekmovanja,« je prepričan upokojeni polkovnik **Miha Butara**, ki je že vrsto let na čelu spominskih smučin.

Kaj se je 20. in 21. januarja 1945 tu dogajalo, sicer lahko spoznamo ob ogledu filma Partizanske smučine Cerkno '45, ki ga je posnel scenarist in režiser Dušan Moravec in so ga premierno prikazali na TV Slovenija pred

letom dni. To je film o pravi partizanski zimski olimpijadi, ki si zasluži, da se uvrsti v svetovno zgodovino smučanja in vojskovanja na smučeh.

In ne le to: kot poudarjajo nekateri, so bili zametki družbe Elan rojeni prav v Cerknem. Tu je bila namreč z ukazom štaba IX. korpusa že med vojno ustanovljena smučarska delavnica z ekipo izkušenih smučarjev in obrtnikov iz Kroepe. Čez vsak par smuč, nadvse preprostih, brez jeklenih robnikov, so vtisnili podobo prekrižanih smuč, čeznje še peterokrako zvezdo in pod njiju znamko Elan. Kajti elana so imeli ob pomnjanju vsega drugega na pretek.

Vsako leto v povprečju 320 tekmovalcev

Kot poudarja Miha Butara, spoštovanje dogodkov pred 78 leti gojijo tudi danes z vsakoletno organizacijo spominskih smučin, kjer se udeleženci pomerijo v veleslalomu. »V zadnjih letih na prireditvi v povprečju nastopi okrog 320 tekmovalcev. Največ je predstavnikov Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Zveze slovenskih častnikov in Zveze policijskih veteranskih društev Sever, med udeleženci pa so tudi predstavniki ZZB za vrednote NOB Slovenije in pripadniki Slovenske vojske. Prav Slovenska vojska na dan dogodka s helikopterjem pregleduje teren, padalci pa s svojimi padali v vseh odtenkih barv poskrbijo za resnično lepo vzdušje,« opisuje sogovornik.

Tudi če niste na seznamu tekmovalcev prireditve, vam na 18 kilometrih urejenih prog Smučarskega centra Cerkno ne bi smelo biti dolgčas. Z zahtevnimi pobočji za izkušene smučarje, s progami za sproščeno smuko in poligonom za začetnike se za vsakogar najde nekaj. Poleg tega velja Cerkno zaradi varnosti, pretočnosti in smučarskih izobraževanj za družini prijazno smučišče. Na vprašanje, ali mile zime v zadnjih letih preprečujejo izvedbo Partizanskih smučin Cerkno, Miha Butara odgovarja: »Če ni snega, je tekma simbolična, a tradicije prireditve zaradi tega ne prekinjamo.«

Kakorkoli že, Cerkljansko s snegom ali brez ponuja veliko: svojevrstno pokrajino, svet davnih spominov, prvobitno in neokrnjeno naravo, zgodovinske in kulturne spomenike, čudovite kraje ... Obiska nikakor ne boste obžalovali. Če niste ljubitelji smu-

čanja, vas utegnejo premamiti vrhovi Cerkljanske: Porezen (1630 m), Kopa (1360 m), Kojca (1303 m), Vrhovec (1079 m), Bevkov vrh (1051 m) in Ermanovec (1026 m) niso previsoki, da jih ne bi mogli osvojiti pozimi. Če se boste tu potepali februarja, pa nikakor ne smete mimo ene najbolj prepoznavnih tradicionalnih pustnih skupin v Sloveniji, ki je doma prav tu. Močan element lokalne identitete občine in njenih prebivalcev so namreč »laufarji«.

Podoživljanje skrivnostnega obdobja neandertalca

Cerkljanska laufarija je stoletja dolgo potekala po nenapisanih pravilih, ki so se z ustnim izročilom prenašala iz roda v rod. Skupina danes šteje 25 likov, posebnost pa so njihova naličja (26 jih je) – »larfe«, izrezljane iz lipovega lesa. Še več: laufarija v Cerknem je po svojem scenariju ena najbolj celovitih pustnih iger pri nas. Obsega koledovanje, nedeljski sprevod po ulicah in branje obtožnice pustu ter iskanje lesenega kladiva in usmrtev pusta z botam (posebnim lesenim kladivom) na pustni torek. In ko smo že pri znamenitostih Idrijsko-Cerkljanskega, naj omenimo še arheološki park Divje babe, eno najpomembnejših najdišč stare kamene dobe na svetu. V strmem, skal-

natem pobočju, ki se od Šebreljske planote spušča v dolino reke Idrijce, je skrita jama, v kateri so bile najdene kosti več kot 60 različnih živalskih vrst (med katerimi prevladuje jamski medved), kameno in koščeno orodje ter ostanki kurišč ledenodobnega človeka. Arheološki park je eno najpomembnejših najdišč stare kamene dobe na svetu. Prav tu so našli tudi neandertalčevo piščal, ki velja za najstarejše glasbilo na svetu.

Jama Divje babe je tudi prva jama v Sloveniji, ki obiskovalce s projekcijo na steno popelje v skrivnostno obdobje neandertalca in jim tako omogoča resnično edinstveno, nepozabno doživetje. Naj dodamo, da je ogled digitalizirane jame Divje babe mogoč izključno z vodnikom na podlagi predhodnega dogovora in vsaj tri dni pred predvidenim prihodom ter v razpisanih terminih. Predvideno trajanje vodenja po arheološkem parku je dve uri, zbirno mesto je pred cerkvijo sv. Ivana (sv. Janeza Krstnika) v Šebreljah.

Organizirane obiske izvajajo med 1. aprilom in 31. oktobrom, pozimi pa je jama za obiskovalce zaprta. Torej bo treba v ta del Slovenije še enkrat, ko bodo temperature nekoliko višje. Ob nadvse zanimivi in pestri ponudbi, ki jo ponuja Idrijsko-Cerkljansko, pa to ne bi smelo biti pretežko, kajne? ■

Katja Željan

Cerkljanska laufarija je stoletja dolgo potekala po nenapisanih pravilih, ki so se z ustnim izročilom prenašala iz roda v rod.